Програми обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРВИ ЦИКЛУС

2. РАЗРЕД

САДРЖАЈ

ДРУГИ РАЗРЕД – ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА 3
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: СРПСКИ ЈЕЗИК 3
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: МАТЕМАТИКА 6
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: СВЕТ ОКО НАС 8
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 11
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ЛИКОВНА КУЛТУРА 13
НАЗИВ ПРЕДМЕТА:МУЗИЧКА КУЛТУРА 16
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ДИГИТАЛНИ СВЕТ 18
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 20
ДРУГИ РАЗРЕД – ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ 24
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 24
НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС 26

Програми обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРВИ ЦИКЛУС

ДРУГИ РАЗРЕД – ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: СРПСКИ ЈЕЗИК

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Српски језик доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Књижевност	65
Језик	55
Језичка култура	60

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

У настави књижевности најважније је код ученика развијати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код деце интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.

У настави језика (граматика, правопис, ортоепија), ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на развијање исхода и ученичких компетенција за примену граматичких правила у писаној и говорној комуникацији.

Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и сврсисходно усмено и писмено комуницирају.Усвајање другог писма – латинице планира се најчешће за друго полугодиште. Учитељи посебну пажњу треба да обрате на писање слова č и ć, dž и đ, nj и lj. Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина.

Облици наставе:

Настава српског језика реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада. Посебна пажња посвећује се индивидуализацији наставе, имајући у виду различит ниво напредовања, посебно у усвајању новог писма (латинице).

Методе наставе:

У настави усвајања другог писма-латиница примењују се аналитичко-синтетички поступци, монографски и групни приступ обради слова, као и разноврсне говорне, графомоторичке и језичке вежбе. Читање и писање увежбавају се поступно, кроз рад на примереним текстовима, уз стално повезивање са областима књижевност, језик и језичка култура.

Методе које се користе у раду су: дијалошка метода, метода разговора, метода рада на тексту, демонстративна, илустративна метода, метода писаних радова и др. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе уџбеници, латиница/читанка/граматика и радне свеске одобрене од стране Министарства просвете, наставни листићи, картице са словима и речима, плакати, илустрације, као и дидактички материјал прилагођен узрасту ученика.

У настави се редовно користи дигитални уџбеник, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио-записа (изражајно читање текстова), као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта и локалне средине за описивање, причање и богаћење речника (природа, годишња доба, живот на селу, локална традиција). Сарадња са родитељима и школском библиотеком доприноси развијању читалачких навика и неговању културе говора.

Рад се заснива на подстицајној атмосфери, развијању самопоуздања ученика, неговању правилног говора и писменог изражавања, као и на постепеном оспособљавању ученика за самосталан рад.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације – индивидуализован приступ. Свака активност (усмено изражавање: препричавање, причање, описивање; писмене вежбе; контролне вежбе) је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Настава Српског језика у корелацији је са другим наставним предметима, са свакодневним животом и народном традицијом. Кроз илустрације, плакате, приче у сликама повезана је са ликовном културом, а текстови неких песама су музички обрађени, па је на тај начин повезана са музичком културом. Усвајање другог писма (латинице) у корелацији је са лепим писањем.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада.

Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, визуелна подршка у штампаном и електронском облику, рад у пару или малим групама. Наставник усклађује своје активности са индивидуалним образовним планом који садржи прилагођене стандарде постигнућа, програм рада по предметима и учесталост додатне подршке, а у циљу оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у колективу.

Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци, истраживачке активности и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси: презентације, едукативни видео материјали и квизови као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: МАТЕМАТИКА

Циљ учења предмета математика је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2017/10/1/reg

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Геометрија	35
Бројеви	134
Мерење и мере	11
УКУПНО	180

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Математичке садржаје треба надовезивати на постојећа предзнања која су формирана у предшколској установи.Садржаје је могуће обрађивати кроз игровне активности и практичне вежбе.На почетку је значајна манипулација очигледним средствима (жетонима, штапићима, картицама, прстима).Поред тога, игролике активности значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици.

У настави се редовно користи пројектор за рад на дигиталном уџбенику, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта, локалне средине и примери из живота за представљање конкретних ситуација у циљу разумевања рачунских операција и решавање математичких задатака сабирања и одузимања. Сарадња са родитељима доприноси развијању радних навика ученика.

Рад се заснива на подстицајној атмосфери, развијању самопоуздања ученика, неговању и развоју логичког мишљења, као и на постепеном оспособљавању ученика за самосталан рад и примену наученог.

Облици наставе:

Настава математике реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада. Посебна пажња посвећује се индивидуализацији наставе, имајући у виду различит ниво предзнања ученика при поласку у школу.

Методе наставе:

Методе које се користе у раду су: дијалошка метода, метода разговора, метода демонстрације, метода рада на тексту, решавања задатака, илустративна метода и др. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе пројектор, дигитални уџбеници ,уџбеници, радне свеске одобрене од стране Министарства просвете, наставни листићи, картице са бројевима , плакати, илустрације,табеле, модели, као и дидактички материјал прилагођен узрасту ученика.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

У 1. разреду, оцењивање је описно, са фокусом на напредовање, усвојене компетенције и индивидуални развој сваког ученика. Вредновање се остварује и кроз различите облике ученичког рада: усмено одговарање; тестови са задацима ; контролне вежбе; домаћи задаци; формативно праћење ангажовања ученика, залагања и праћење активности ученика.

Ученици се постепено уводе у самопроцену сопственог рада (процена успешности решавања задатака, уредности писања, редовној изради домаћих задатака, учешћа у разговору и образлагању начина решавања задатака), чиме се подстиче развој одговорности и самосталности у учењу.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета као и животним ситуацијама.Пребројавање објеката,предмета, оријентација у простору са предметом свет око нас.

Текстуални задаци подразумевају читање, писање и разумевање прочитаног текста и уско су повезана са предметом српски језик. Уз ликовну културу, ученици скицирају задатке, праве плакате и мапе ума, чиме повезују визуелно и математичко изражавање. У музичком образовању ритмичке активности подразумевају бројање као познавање редних бројева и у физичком и здравственом васпитању. Математичка знања и вештине се примењују у садржајима свих наставних предмета и у свакодневном животу.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада. Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, визуелна подршка у штампаном и електронском облику, рад у пару или малим групама. Наставник усклађује своје активности са индивидуалним образовним планом који садржи прилагођене стандарде постигнућа, програм рада по предметима и учесталост

додатне подршке, уз циљ оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у колективу.

Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци, истраживачке активности и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси, презентације и едукативни видео материјали за обогаћену наставу, уз рад у пару или групи, мапе ума и квизове као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: СВЕТ ОКО НАС

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Свет око нас доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Други и ја	10
Култура живљења	16
Човек ствара	8
Кретање и мерење времена	14
Разноврсност природе	24

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Основна интенција наставе Света око нас усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.

Предметни исходи Света око нас показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили током године учења овог наставног предмета. Исходи се остварују у спрези садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некад унутар једне теме, а најчешће кроз више тема.

При остваривању циља и предметних исхода Света око нас мора се имати у виду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодвојиви у наставном процесу. У програму су дефинисани исходи које треба развијати помоћу препоручених садржаја, адекватних метода наставе и учења и активности ученика. Концепт наставе засноване на исходима подразумева наставу чији превасходни циљ није преношење предметних садржаја, већ развој и овладавање знањима као основе на којој се развијају разноврсна умења. У том

смислу, програм наставе и учења нуди садржински оквир, а учитељ има слободу да уместо њих изабере и неке друге садржаје уколико сматра да су ти садржаји примеренији средини у којој ученици живе, узрасним и развојним карактеристикама ученика и њиховим интересовањима. Суштина је у томе да садржаји буду у функцији остваривања исхода, а не сами себи циљ. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода.

Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну истраживачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника. Пожељне су активности које омогућују интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света око нас, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања.

Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Посматрање се проширује праћењем појава које се понављају у одређеним временским периодима (нпр. током годишњих доба). Учествовање у једноставним огледима, које је било наглашено у првом разреду, сада се усложњава реализацијом огледа/експеримента на основу упутства – индивидуално, у пару или групи.

Облици наставе:

Настава предмета Свет око нас реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада. Посебна пажња посвећује се индивидуализацији наставе.

Методе наставе:

Наставне методе рада на часовима Света око нас су: дијалошка, рад с уџбеником, рад на тексту, решавање проблема, практични рад, лабораторијска вежба, амбијентална метода, игровна метода, истраживачки рад ученика, пројектна настава. Кад год је то могуће наставу треба организовати ван учионице. За одређене теме препоручује се рад са информативно-комуникативним технологијама, у информатичком кабинету.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе уџбеник и радна свеска одобрене од стране Министарства просвете, наставни листићи, плакати, илустрације, као и дидактички материјал прилагођен узрасту ученика.

У настави се редовно користи дигитални уџбеник, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио-записа, као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта и локалне средине (природа, годишња доба, живот на селу, локална традиција).
Рад се заснива на подстицајној атмосфери, развијању самопоуздања ученика, као и на постепеном оспособљавању ученика за самосталан рад.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације – индивидуализован приступ. Свака активност (усмене и писмене вежбе, контролне вежбе, огледи, експерименти, пројекти) је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Настава предмета Свет око нас у корелацији је са другим наставним предметима, са свакодневним животом и народном традицијом.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада.
Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, визуелна подршка у штампаном и електронском облику, рад у пару или малим групама. Наставник усклађује своје активности са индивидуалним образовним планом који садржи прилагођене стандарде постигнућа, програм рада по предметима и учесталост додатне подршке, а у циљу оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у колективу.
Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци, истраживачке активности и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси: презентације, едукативни видео материјали и квизови као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења *страног језика* јесте да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу, функционалну и дигиталну писменост и оспособи се за усмену, писану и мултимодалну комуникацију; изгради свест о поштовању културних и индивидуалних различитости, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређује креативност и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања:: https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2018/16/3/reg

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Породица и пријатељи	6
Школа и школски живот	6
Свакодневне активности	6
Храна и пиће	6
Делови тела и здравље	6
Животиње	6
Одећа	6
Дом и окружење	6
Годишња доба и време	6
Празници и обичаји	8
Понављање и систематизација	10
УКУПНО ЧАСОВА	72

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Настава енглеског језика као страног језика реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада. Посебна пажња посвећује се индивидуализацији наставе, имајући у виду различит ниво, као и недостатак предзнања ученика при поласку у школу, јер се учење страног језика по први пут уводи у систем образовања.

У настави почетног учења примењују се разноврсне говорне, графомоторичке и језичке вежбе.

Методе које се користе у раду су: дијалошка метода, метода разговора, метода демонстрације, илустративна метода, као и НТЦ методе, мапе ума и др. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту.
У настави се користе уџбеници, и радне свеске одобрене од стране Министарства просвете, наставни листићи, сликовне картице, плакати, илустрације, као и дидактички материјал прилагођен узрасту ученика.
У настави се редовно користи пројектор за рад на дигиталном уџбенику, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио-записа (песмице и задаци који се решавају на основу онога што чујемо), као и једноставних дигиталних квизова (Кахоот!) у функцији понављања и провере знања.
Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта и локалне средине за описивање, причање и богаћење речника (природа, годишња доба, живот на селу, локална традиција).
Рад се заснива на подстицајној атмосфери, развијању самопоуздања ученика, неговању правилног говора и писменог изражавања, као и на постепеном оспособљавању ученика за самосталан рад.
Званични уџбеник и радна свеска за 2. разред The Story garden 2, Вулкан издаваштво

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

На почетку школске године спроводи се дијагностичко вредновање компетенција ученика помоћу иницијалног тестирања.
Континуирано праћење напредовања ученика обухвата:

- **Формативно оцењивање:** Редовно бележење активности на часу, ангажовања у групном раду, домаћих задатака и залагања.
- **Сумативно оцењивање:** На основу усменог одговарања (кратки дијалози, монолози) и писмених провера (контролни задаци, диктати)
- **Самопроцена ученика:** Подстицање ученика да кроз кратке листе самоевалуације (нпр. „Сада знам да...“) сами препознају свој напредак и области које треба да поправе, нарочито у току припреме за писмене провере.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Опис појава, и бећина тема и појмова директно корелирају са темама и појавама из света око нас. Уз ликовну културу, ученици илуструју приче, цртају и боје по диктату, праве плакате и мапе ума, чиме повезују визуелно и језичко изражавање. Песмице из енглеског језика подстичу музичке вештине , а ритмичке активности и покретне игре у физичком васпитању развијају пажњу и праћење инструкција и развијају моторику. Основни појмови и песмице из енглеског језика допуњују вокабулар и изговор, повезујући страни језик са садржајима из свакодневног живота.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада. Чешће коришћење пројектора за приказ кључних речи, флеш-картица (картица са сликама) и видео-записа за лакше памћење појмова.Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, визуелна подршка у штампаном и електронском облику, рад у пару или малим групама. Наставник усклађује своје активности са индивидуалним образовним планом који садржи прилагођене стандарде постигнућа, програм рада за предмет и учесталост додатне подршке, уз циљ оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у колективу.

Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци, истраживачке активности и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси, презентације и едукативни видео материјали за обогаћену наставу, уз рад у пару или групи, мапе ума и квизове као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Ликовна култура доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Облици	**22**
Простор	**20**
Споразумевање	**18**
Ликовне игре	**12**

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

У другом разреду ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи.

Кључни појмови чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови, а у другом разреду их је четири: простор, облик, линија, боја.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

Облици наставе:

Настава ликовне културе реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада.

Методе наставе:

Методе које се користе у раду су: дијалошка метода, текстуална, илустративна, демонстративна метода, метода практичних радова, метода решавања проблема, истраживачка и игровна метода. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту.

Обликовање елемената сцене, маски и костима за школску представу реализује се у пројектној настави (није нужно да представа буде реализована, важно је припремање). Ученици обликују маске, костиме и реквизите према садржају одабраног текста (бајке, песме, драмског текста...). Пројекти везани за обликовање простора могу да буду обликовање макета и обликовање дела простора у школи.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе уџбеник, радног карактера одобрен од стране Министарства просвете.

У настави се редовно користи дигитални уџбеник, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио записа, као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта и локалне заједнице.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

У настави Ликовне културе исходи су процесни. Формулисани су тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода.

Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

– Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...);

– Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...);
– Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...);
– Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);
– Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...);
– Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
– Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...);
– Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)...

Самопроцена радова је веома важна и треба да буде вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Наставник прво тражи од ученика да усмено опише свој рад, а касније и да напише две до три реченице о свом раду.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Настава ликовне културе је у корелацији са другим наставним предметима: Свет око нас (простор, кретање), Музичка кулура (боја се повезује са звуком), Српски језик (доживљај књижевног текста, украшавање слова), Физичко и здравствено васпитање (драматизација вежбања, игра), Математика (облици)...

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада.

Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, визуелна подршка у штампаном и електронском облику, рад у пару или малим групама.

Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци, истраживачке активности и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси: презентације, едукативни видео материјали и квизови као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА:МУЗИЧКА КУЛТУРА

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Музичка култура доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Слушање музике	
Извођење музике	
Музичко стваралаштво	

Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање и садејство свих области и програмских садржаја. Ниједна област не може да се изучава изоловано од друге и да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. На сваком часу музичке културе обухваћене су бар две области, а често и све три, те није могуће назначити број часова за сваку област посебно.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Настава је усмерена на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени **музички садржаји** (бројалице, песме, музичке игре, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник остварује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте.

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна

и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету.

Од велике важности је да се ученици упознају са правилима понашања (музичким бонтоном) при слушању и извођењу музике. Важно је обезбедити тишину и пажњу у току слушања музике и упутити их када треба извођаче да поздраве аплаузом. Овај модел понашања ученици треба да задрже на концертима и различитим музичким приредбама, било да се налазе у активној (као извођачи) или пасивној (само слушају) улози.

Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај. На часу треба да преовлађују активности којима се развијају знања, вештине и ставови садржани у дефинисаним исходима за конкретан час. Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај. На часу треба да преовлађују активности којима се развијају знања, вештине и ставови садржани у дефинисаним исходима за конкретан час.

Облици наставе:

Настава Музичке културе реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, групног и рада у пару.

Методе наставе:

Методе које се користе у раду су: метода разговора, усмено излагање, демонстративна метода, метода обраде песме по слуху, метода рада с дечјим инструментима, драматизација (игровне активности). Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту, нпр. израда једноставних ритмичких инструмената (чинеле, прапорци...).Сарадња са родитељима у пројектној настави има важну улогу.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе уџбеник, радног карактера одобрен од стране Министарства просвете. У настави се редовно користи дигитални уџбеник, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио записа, као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Ученици активно учествују у музичком животу школе и локалне заједнице.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је степен ангажовања, уложен труд и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Музичка култура је у међупредметној корелацији са следећим наставним предметима: српски језик, свет око нас, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, народна традиција, грађанско васпитање, веронаука.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада. У оквиру свих музичких активности, потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Дигитални свет доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	20
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	6
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	10

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Предмет Дигитални свет намењен је развијању дигиталне компетенције код ученика другог разреда основне школе. Програм наставе и учења за други разред оријентисан је на процес учења и остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Дигитални свет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика, који су груписани у три наставне теме.

Облици наставе:
Настава предмета Дигитални свет реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада.
Методе наставе:
Методе које се користе у раду су: дијалошка метода, читање и рад на тексту, демонстративна метода, метода писаних радова, метода практичних радова, игра улога. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту. Сарадња са родитељима у пројектној настави има важну улогу.
Наставна средства и материјали:
У настави се користе уџбеник, радног карактера одобрен од стране Министарства просвете. У настави се редовно користи дигитални уџбеник, приказ презентација (ППТ), кратких едукативних видео-снимака, аудио записа, као и једноставних дигиталних квизова у функцији понављања и провере знања.
Настава се, кад год је могуће, одвија у информатичком кабинету.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ
У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет:
- **самопроцена**: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;
- **вршњачка процена**: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације.
- **отворена питања**: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта.
-**Већ знам - Желим да научим - Научио/ла сам:** коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је

техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Наставни предмет Дигитални свет је, кроз садржаје који се обрађују, у међупредметној корелацији са следећим наставним предметима: српски језик, математика, свет око нас, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА
Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада.
Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, као и рад у пару или малим групама на истом задатку, где делећи одговорност стварају и исправљају решења.
Ученицима са изузетним способностима нуде се додатни, захтевнији задаци и пројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси: презентације, едукативни видео материјали и квизови као алат за проверу и проширење знања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА
Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ УЧЕЊА
Сви исходи предмета Музичка култура доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ	14
СКАКАЊЕ И ПРЕСКАКАЊЕ	15
БАЦАЊЕ И ХВАТАЊЕ	14
ПУЗАЊА, ВИШЕЊА, УПОРИ И ПЕЊАЊА	11
ВЕЖБЕ НА ТЛУ	11
ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ	12
ВЕЖБЕ СА РЕКВИЗИТИМА	13
ПЛЕС И РИТМИКА	9
ПОЛИГОНИ	7
КУЛТУРА ВЕЖБАЊА И ИГРАЊА	
ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	1
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	1

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

– физичке способности,

– моторичке вештине,

– физичка и здравствена култура.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протеже се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања, узимајући у обзир узраст ученика и сензитивне периоде развоја физичких способности. Програм другог разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

Наставне области:

I. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

– развијање физичких способности које се континуирано реализују у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;

– подстицање ученика на самостално вежбање;

– учвршћивање правилног држања тела.

II. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ

Усвајање моторичких вештина остварује се путем основних и проширених програмских садржаја тако што се примењују основни дидактичко-методички принципи и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојене моторичке вештине ученицима треба да омогуће примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Пре рада на усвајању нових моторичких вештина из наведених наставних тема, неопходно је поновити моторичке вештине усвојене у првом разреду.

III. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу.

Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др.

Поред наведеног, у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције) и мултикултуралности; формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности, итд.

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике реализације наставе:

– јасноћа наставног процеса;

– оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;

– избор рационалних облика и метода рада;

– избор вежби усклађен са програмским садржајима и исходима;

– функционална повезаност делова часа – унутар једног и више узастопних часова одређене наставне теме.

Облици наставе:

Настава физичког и здравственог васпитања реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, групног рада и рада у пару.

Методе наставе:

Методе које се користе у раду су: монолошко-дијалошка метода, демонстративна метода, метода практичних радова.

Наставна средства и материјали:

Наставна средства и материјали зависе од просторних услова и опремљености школе. Ту спадају справе и реквизити потребни за рад на часу физичког и здравственог васпитања. Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта и локалне заједнице.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

• Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у физичком и здравственом васпитању који обухвата:

– вежбање у адекватној спортској опреми;

– активно учествује на часовима физичког и здравственог васпитања;

– вежбање и играње у слободно време.

• Приказ једног комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита.

• Постигнућа у моторичким вештинама.

• Индивидуални напредак ученика

Код ученика ослобођених практичног дела наставе прати се и вреднује:

– познавање основних правила елементарних игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;

– учешће у ваннаставним активностима.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Физичко и здравствено васпитање је у међупредметној корелацији са свим наставним предметима: српски језик, математика, свет око нас, музичка култура, ликовна култура, грађанско васпитање.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА

Ученицима који имају потешкоћа да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Ученику који има потешкоће да достигне предвиђени исход, оставља се могућност да тај исход достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).

У раду са напреднијим ученицима, реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.

ДРУГИ РАЗРЕД – ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Сви исходи предмета Грађанско васпитање доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	**Број часова**
Људска права – Ја и други у различитим групама	20
Демократско друштво – Школа као заједница	10
Грађански активизам – Школа као безбедно место за све	6

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Изборни програм Грађанско васпитање за други разред организован је по моделу спирале што значи да се садржаји проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика и да су проверљиви, односно наставник може, пратећи активности ученика, лако да утврди да ли их они остварују и у којој мери. Најчешће су на нивоу примене што значи да се знање и разумевање подразумевају јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању. Између исхода постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода.

Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика, добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовањем.

Пројектна настава по свом концепту у потпуности одговара природи овог изборног програма. Заједничко им је што доприносе когнитивном, афективном и социјалном развоју ученика, као и развоју међупредметних компетенција. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе који се односе на тражење решења за неки проблем кроз тимски рад и коришћење савремених технологија.

Облици наставе:

Настава ликовне културе реализује се применом различитих облика рада: фронталног, индивидуалног, рада у пару и групног рада.

Методе наставе:

Методе које се користе у раду су: вербално-текстуална, илустративно-демонстративна метода, радионице, симулације, играње улога, студије случаја, игровна метода. Примењују се и једноставни облици пројектне наставе примерени узрасту ученика.

Наставна средства и материјали:

У настави се користе дигитални ресурси: презентације и едукативни видео материјали, као и писани текстови (приче) којима започињу радионице, панои и осттали продукти рада.

Настава се, кад год је могуће, повезује са непосредним окружењем ученика. Користе се ресурси школског дворишта.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са *Правилником о оцењивању у основној школи.* Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање које није само у овом изборном програму већ и у развоју неколико

међупредметних компетенција, посебно *Одговорно учешће у демократском друштву,* где овај изборни програм има највећи допринос.
Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА
Наставни предмет Грађанско васпитање је, кроз садржаје који се обрађују, у корелацији са свакодневним животом, али и међупредметној корелацији са следећим наставним предметима: српски језик, свет око нас, ликовна култура, музичка култура, физичко и здравствено васпитање.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА УЧЕНИКА
Настава се прилагођава индивидуалним потребама ученика кроз диференцијацију задатака и начина рада.
Ученицима којима је потребна додатна подршка пружају се поједностављени задаци, као и рад у пару или малим групама на истом задатку.
Ученицима са изузетним способностима нуде се додатнпројектни радови како би се подстакло продубљивање знања и развој креативности. Такође се користе дигитални ресурси: презентације и едукативни видео материјали.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА: ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

ЦИЉ ПРЕДМЕТА
Циљ наставе је упознавање ученика са основама православне вере, развијање љубави према Богу и ближњима, неговање хришћанских вредности и традиције.
У условима сеоске школе циљ се остварује кроз повезивање са локалном заједницом (посете цркви, учешће у празничним обичајима).

ИСХОДИ УЧЕЊА
Сви исходи предмета доступни су у Правилнику о плану наставе и учења за први–четврти разред основног образовања и васпитања:

ОБЛАСТИ УЧЕЊА

Област	Број часова

Основе вере и молитве	20
Библијске приче	25
Хришћански празници и обичаји	15
Црква и локална заједница	10

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Облици наставе: фронтални, групни, индивидуални рад; пројектна настава (нпр. израда празничних украса).

Методе наставе: причање, разговор, илустрација, посете храму, рад у дворишту школе.

Наставна средства: уџбеник, радне свеске, пројектор (слике и видео о празницима), наставни листићи, природни материјали, локални ресурси (црква, библиотека).

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Усмено одговарање

Кратки писмени задаци (цртање симбола, препознавање празника)

Пројектни радови (плакат о празнику)

Формативно праћење и индивидуални приступ

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Предмети са којима је верска настава – православни катихизис у корелацији су: српски језик кроз читање верских и библијских прича, ликовна култура кроз цртање, прављење колаже, природа и друштво.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИМ ПОТРЕБАМА

Прилагођавање се врши креирањем поједностављених задатака за ученике који наставу похађају по ИОП-у, додатних задатака за напредне ученике, визуелна подршка – бојанке, пројектор, материјали за рад, подршка кроз рад у пару.